

ENDERUN DERGİSİ JOURNAL OF ENDERUN

e-ISSN: 2618-592X

YIL/YEAR: 2026 CİLT/VOL: 10 SAYI/ISSUE: 1

Çevrimiçi olarak / Available online at www.dergipark.org.tr/tr/pub/enderun

(KİTAP İNCELEMESİ)

GÜÇ VE İLERLEME: BİN YILLIK TEKNOLOJİ VE REFAH MÜCADELEMİZ

Power and Progress: Our Thousand-Year Struggle Over Technology and Prosperity

Makalenin
Gönderim Tarihi:
26/01/2025

Makalenin
Kabul Tarihi:
05/03/2026

Murat ŞENGÖZ

Bağımsız Araştırmacı
e-posta: muratsengoz74@gmail.com
Orcid: 0000-0001-6597-0161

DOI: 10.59274/enderun.1627470

ÖZET

Daron Acemoğlu ve Simon Johnson'ın "Güç ve İlerleme: Bin Yıllık Teknoloji ve Refah Mücadelemiz" adlı eseri, teknolojinin tarihsel, ekonomik ve toplumsal etkilerini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Eser, teknolojinin tarih boyunca toplumsal refahı artırmadaki rolünü sorgulamakta ve herkese açık politikalarla ve demokratik kurumlarla desteklenmediğinde eşitsizlikleri nasıl derinleştirdiğini göstermektedir. Kitap, tarihsel bir perspektifle teknolojinin sosyoekonomik etkilerini incelerken, yapay zekâ ve otomasyon gibi modern teknolojilerin gelecekteki sonuçlarına dair uyarılar sunmaktadır. Acemoğlu ve Johnson, bu bağlamda, demokratik kurumların ve politikaların teknolojiyi toplumsal faydaya dönüştürmedeki önemine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı Kurumlar, Tarihsel Analiz, Demokratik Politikalar, Toplumsal Refah

ABSTRACT

Daron Acemoğlu and Simon Johnson's "*Power and Progress: Our Thousand-Year Struggle Over Technology and Prosperity*" offers a comprehensive analysis of the historical, economic, and social impacts of technology. The work questions the role of technology in

enhancing social welfare throughout history and demonstrates how, when not supported by inclusive policies and democratic institutions, it can deepen inequalities. While examining the socioeconomic effects of technology from a historical perspective, the book also provides warnings about the potential future consequences of modern technologies such as artificial intelligence and automation. In this context, Acemoğlu and Johnson emphasize the importance of democratic institutions and policies in transforming technology into a force for social benefit.

Keywords: Inclusive Institutions, Historical Analysis, Democratic Policies, Social Welfare

1. Daron Acemoğlu ve Akademik Katkıları

Daron Acemoğlu, ekonomi bilimine yaptığı öncü katkılarla genç yaşta uluslararası alanda dikkatleri üzerine çekmiş bir iktisatçıdır. 2005 yılında John Bates Clark Madalyası ile onurlandırılan Acemoğlu, çağımızın en etkili ve yenilikçi ekonomik düşünürlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Amerika'nın Sesi Türkçe, 2010; Oksijen, 2024). 2024 yılında, Simon Johnson ve James Robinson ile birlikte yürüttüğü “kurumların oluşumu ve refah üzerindeki etkileri” üzerine kapsamlı çalışmaları sayesinde Nobel Ekonomi Ödülü'ne layık görülmesi, onun ekonomi bilimine katkılarının uluslararası düzeydeki en yüksek takdirle karşılandığını bir kez daha kanıtlamıştır.

Hâlihazırda Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT) Ekonomi Bölümü'nde profesör olarak görev yapan Acemoğlu, özellikle kurumsal ekonomi, gelir dağılımı ve uzun dönemli ekonomik büyüme alanlarındaki öncü araştırmalarıyla modern iktisat düşüncesine yön vermeye devam etmektedir. Akademik çalışmaları, ülkelerin ekonomik performanslarını orta ve uzun vadede şekillendiren temel dinamikleri tarihsel bir perspektifle analiz etmektedir. Bu bağlamda, siyasi ve ekonomik kurumların yanı sıra yönetsel kültürün ekonomik göstergeler ve refah düzeyi üzerindeki belirleyici rolünü ve aralarındaki karşılıklı etkileşimi derinlemesine incelemektedir (Acemoğlu & Robinson, 2012, 2019; Acemoğlu & Johnson, 2023).

Acemoğlu'nun kurum temelli yaklaşımı, modern iktisat literatüründe geniş yankı uyandırmış ve güncel değerlendirmelerde sıkça vurgulanmıştır (Financial Times, 2024; El País, 2024; Cadena SER, 2024). Onun çalışmaları, yalnızca akademik bir katkı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda ekonomik kalkınma politikalarına yön veren teorik ve pratik çerçeveler sunması açısından da özgün bir değer taşımaktadır.

Bu bağlamda Acemoğlu ve arkadaşlarına bu alanda ilk büyük şöhreti getiren ve büyük ihtimalle Nobel ödülüne uzanan yolların taşlarını döşeyen eserlerinden birincisi "Why Nations Fail (Ulusların Düşüşü)" adlı çalışmadır. Bu eser, ekonomik kalkınmanın ve eşitsizliğin ardındaki kurumsal dinamikleri ele alan yenilikçi bir bakış sunmaktadır (Acemoğlu & Robinson, 2012). Kitapta, kurumların ekonomik kalkınmadaki merkezi rolüne ve politik yapının ekonomik eşitliği şekillendirmedeki etkisine odaklanılmıştır. Bu kapsamda söz konusu çalışmada özellikle sömürgecilik dönemi kurumlarına

dikkat çekilmiş, bu kurumların ilk teşkil paradigmalarının eski sömürge ülkelerinin mukayeseli olarak günümüzdeki kurumsallaşma becerileri üzerine etkileri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Böylece, bu hususun akabinde günümüzde bahse konu ülkeler arasında ortaya çıkan refah farklılıkları üzerinde de nasıl belirleyici bir rol oynadığı vurgulanmıştır. Nitekim bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmalarda, kurumsallaşma seviyesi düşük olan ülkelere pek tabii olarak ekonomi politikalarının genellikle toplumun belirli bir kesiminin veya bazı devlet elitlerinin kazanımlarını önceliklendirdiği, bunun da bahse konu ekonomileri göreceli olarak daha fazla kırılgan hale getirdiği ve kaçınılmaz olarak zayıflattığı hususunda çeşitli veriler ortaya koyulmuştur. Söz konusu çalışmalar, hukuki ve demokratik müesseselerin kurumlaşmadığı ülkelere reform vaatlerinin halk tarafından genellikle inandırıcı bulunmadığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, ekonominin rayına oturabilmesi ve bir ülkenin dış dünya ile rekabet edebilirliğinin artırılabilmesi için öncelikli olarak hukuki ve demokratik müesseselerin güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Zira, bahse konu çalışmada, demokratik normları oturmamış, adil bir hukuk sistemine sahip olmayan, şeffaflık ve öngörülebilirlikten yoksun ülkelere ekonominin kendi normları içerisinde çalışabilirliğinin mümkün olmadığı ifade edilmektedir (The Royal Swedish Academy of Sciences, 2024).

2019 yılında Acemoğlu ve Robinson tarafından yayımlanan "The Narrow Corridor (Dar Bir Koridor)" adlı eser, başarılı bir ekonomi yönetimi için gerekli olan demokrasi ve özgürlüğün varlığının, ancak devlet ile toplum arasındaki ilişkide, toplumun menfaatlerini önceliklendiren ve devleti toplumun hizmetinde, şeffaf, hesap verebilir ve öngörülebilir bir konumda dengeye oturtan bir anlayışın tesis edilmesi halinde mümkün olabileceğine dikkat çekmektedir. Kitapta, devletin gücü ile toplumun talep ettiği özgürlükler arasındaki dengenin optimum ölçekte nasıl sağlanabileceği tarihsel örneklerle açıklanmaktadır. Bu bağlamda, bir ülkede demokrasiden ve özgürlüklerden söz edilebilmesi için, öncelikli olarak normatif kıstaslarla işler hale getirilmiş devlet aygıtlarının ve sivil kurumların tesis edilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır (Acemoğlu & Robinson, 2019). Bu çalışmada, özellikle hukukun üstünlüğünün zayıf olduğu ve toplumları sömüren kurumların egemenlik kurduğu ülkelere ekonomik büyümenin sürdürülebilir olmadığını ortaya koyan sonuçlara ulaşılmıştır. Bu bağlamda, eski sömürgeci Avrupa devletlerinin sömürgecilik faaliyetleri dikkate alındığında, bazı sömürgelerde yerel halkı sömürmek amacıyla çıkarıcı kurumların önünün açıldığı, bazı durumlarda ise uzun vadeli, kuşatıcı ve bulundukları bölgeleri geliştiren siyasi ve ekonomik sistemlerin tesis edilmesinin veya desteklenmesinin sağlandığı tespit edilmiştir. Çalışmada, kapsayıcı kurumların işler hale getirildiği eski sömürge ülkelerinde, yalnızca çıkarıcı kurumların hâkim olduğu ülkelere kıyasla çok daha yüksek bir ekonomik performansın ve paylaşılan refahın ortaya konulduğu, sosyolojik, kültürel, siyasi ve tarihsel analizlerin yanı sıra somut rakamsal verilerle açıklanmaktadır. Araştırma sonuçları, çıkarıcı kurumların hâkim olduğu ülkelere tesis edilen siyasal sistemlerin birincil amacının, iktidarı elinde tutan grupların güçlerini koruması ve ülke kaynaklarından öncelikli şekilde

yararlanmalarının sürdürülmesi olduğunu göstermektedir (Acemoğlu & Robinson, 2019).

Daron Acemoğlu'nun en son katkıda bulunduğu çalışma ise, Simon Johnson ile birlikte kaleme aldığı *Güç ve İlerleme: Bin Yıllık Teknoloji ve Refah Mücadelemiz* (*Power and Progress: Our Thousand-Year Struggle Over Technology and Prosperity*) adlı kitaptır. Bu eser, teknolojinin tarih boyunca toplumlar üzerindeki etkilerini ele alan önemli bir çalışmadır. Kitapta, teknolojinin yalnızca ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizlikleri ve siyasi yapıları da şekillendirdiği vurgulanmaktadır. Teknolojik ilerlemenin insanlığın refahını artırma potansiyeline sahip olduğu ifade edilmekte; buna karşın, söz konusu potansiyelin yalnızca herkesi kuşatıcı politikalar ve kurumlar aracılığıyla hayata geçirilebileceği savunulmaktadır. Özellikle yapay zekâ ve dijital teknolojilerin günümüzde ekonomiler ve toplumlar üzerindeki etkileri tartışılmakta; bu teknolojilerin eşitlikçi ve demokratik bir şekilde kullanılmaması hâlinde daha büyük adaletsizliklere yol açabileceği tehlikesine dikkat çekilmektedir. Çalışmada, teknolojinin tarih boyunca güç dinamiklerini nasıl dönüştürdüğü incelenmekte ve bu süreçlerin ekonomik ile toplumsal sonuçları değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, *Güç ve İlerleme* adlı eser, teknolojik değişimin yönetilmesi gerektiğini ve bu süreçte eşitlikçi, demokratik ile kapsayıcı kurumların rolünün kritik önem taşıdığını hatırlatan bir çağrı niteliği taşımaktadır (Acemoğlu & Johnson, 2023).

Bu bağlamda, Daron Acemoğlu, genellikle Simon Johnson ve James Robinson ile birlikte yürüttüğü akademik çalışmalar ve popüler eserleri aracılığıyla, ekonomik kalkınmanın ardındaki karmaşık dinamiklerin anlaşılmasına katkı sağlayan derin bir perspektif sunmaktadır. Acemoğlu ve arkadaşları, tarihsel analiz, kurumsal teori ve disiplinler arası yaklaşımları başarıyla bir araya getirerek, özellikle kurumsallaşamamanın yol açtığı istikrarsızlık, öngörülemezlik ve gelir dağılımındaki eşitsizlik ile teknolojik gelişmelerin yanlış yönetiminin toplumsal etkileri üzerine yaptıkları çalışmalarla çağdaş düşünürler arasında öne çıkmaktadır.

2. Çalışmanın Amacı ve Çerçevesi

Bu çalışma, Daron Acemoğlu ve Simon Johnson'ın *Güç ve İlerleme: Bin Yıllık Teknoloji ve Refah Mücadelemiz* adlı eserini, yazarları ve eser üzerinden tartışarak teknolojik dönüşümün toplumsal refah ve güç dinamikleri üzerindeki etkilerini ülke ve toplumların kurumsallaşma kapasitesi çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. İncelenen kitap temelde, teknolojik ilerlemenin ekonomik büyümenin ötesinde, toplumsal eşitsizlikleri ve güç ilişkilerini belirleyen merkezi bir unsur olduğunu ve bu potansiyelin ancak eşitlikçi politikalar ve herkesi kuşatıcı kurumlar aracılığıyla toplum geneline yayılan bir faydaya dönüşebileceğini vurgulamaktadır (Acemoğlu & Johnson, 2023).

Nitekim bu hususta daha önce yapılan incelemelerde eser genel olarak içerdiği tarihsel örnekler ve teknolojinin toplumsal etkileri üzerine gerçekleştirdiği analiz ve tespitler üzerinden ele alınmıştır. Örneğin yakın zamanda Türkçe

olarak Erdim (2024) tarafından kaleme alınan bir incelemede, özellikle teknolojinin demokratik kurumlar tarafından yönlendirilmediğinde güç yoğunlaşmasına yol açabileceği hususiyeti öne çıkarılmıştır. Diğer yandan yayınladıkları platformlar bakımından çok daha fazla kitleye ulaşma imkânı elde eden, Kirkus Reviews (2023), The Irish Times (2023), Cato Institute (2023) ve Society of Petroleum Engineers (2023) gibi kaynaklarda ise eser daha ziyade nazara verdiği çarpıcı tarihsel örnekler üzerinden değerlendirilmiştir. Bu kapsamda daha önce yapılmış çalışmalardan farklı olarak bu çalışma esasen tabi olarak aynı hususları dile getirmekle beraber teknolojinin tarihsel süreçte toplumlar üzerindeki etkilerini analiz ederken kapsayıcı kurumların bu etkilerin yönlendirilmesindeki belirleyici rolüne münhasıran ışık tutmaya gayret etmesi bakımından diğerlerinden ayrılmaktadır. Nitekim bu çerçevede çalışmanın amacı, ele alınan kitap nispetinde teknolojik ilerlemenin yalnızca ekonomik bir büyüme aracı olmadığını, aynı zamanda toplumsal yapı ve güç ilişkilerini dönüştüren bir süreç olduğuna ve kapsayıcı kurumlar ile politikaların bu sürecin yönlendirilmesindeki işlevine bilhassa dikkat çekmektir. Çünkü incelemesi yapılan mezkûr kitap, özellikle yapay zekâ, otomasyon ve dijitalleşme gibi modern teknolojilerin toplumsal sonuçlarını öngörebilmek ve bu süreçlerin kapsayıcı kurumlarla etkileşimini analiz edebilmek açısından tarihsel ve kurumsal iktisat perspektiflerini bir araya getiren bütünlüklü bir çerçeve sunmaktadır. Bu bakımdan inceleme, teknolojinin ekonomik ve sosyal refah üzerindeki etkilerini tarihsel bir süreklilik içinde değerlendirirken, kapsayıcı politikalar ve kurumların toplumsal eşitsizlikleri önlemedeki kritik rolüne dikkat çekmektedir. Bu kapsamda çalışmanın devam eden bölümlerinde önce Daron Acemoğlu ve arkadaşlarının araştırmalarının temel paradigmaları ele alınacak ve sonrasında münhasıran ‘Güç ve İlerleme’ kitabının tarihsel ve güncel etkileri tartışılacaktır.

3. Acemoğlu ve Arkadaşlarının Çalışmalarının Temel Paradigması

Daron Acemoğlu ve arkadaşlarının akademik çalışmaları genellikle üç temel paradigma etrafında şekillenmektedir. Bu paradigmlar, analizlerine derinlik ve kapsam kazandırarak, ekonomik ve toplumsal sorunların daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

3.1. Tarihsel Perspektifin Kullanımı

Acemoğlu ve arkadaşlarının çalışmalarında tarihsel perspektifin özel bir önemi vardır. Toplumların ekonomik ve sosyal dinamiklerini anlamak için tarihsel olayların analizi kritik bir araçtır. Bu yaklaşım, Orta Çağ’dan modern dönemlere kadar uzanan geniş bir zaman dilimini kapsar ve toplumsal değişimin uzun dönemli etkilerini gözler önüne serer. Örneğin, Acemoğlu ve arkadaşları, Sanayi Devrimi’nin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini incelerken, bu devrimin yalnızca teknolojik yeniliklerden ibaret olmadığını, aynı zamanda toplumun geneline fayda sağlayan demokratik ve hukuk temelli

kurumların bu süreçteki rolünü vurgular. Tarihsel analizler, aynı zamanda modern ekonomik sorunlara dair çıkarımlarda bulunmaya da olanak tanır. Acemoğlu ve arkadaşları, örneğin sömürgecilik döneminin ardından meydana getirilen kurumların, günümüzdeki gelir eşitsizliği ve ekonomik performans üzerindeki etkisini ele alırken, tarihsel örnekleri büyük bir titizlikle kullanır. Bu çerçevede yaptığı analizler, ekonomik kalkınmanın yalnızca doğal kaynaklara ya da coğrafi faktörlere değil, kurumların kapsayıcılığına dayandığını savunan güçlü bir argüman oluşturur.

3.2. Kuramsal Yaklaşım

Acemoğlu ve arkadaşlarının ekonomik kalkınma üzerine yaptığı çalışmaların ikinci temel eksen, kurumsal ve teorik bir çerçeveye dayanır. Politik ve ekonomik kurumların toplumların zenginliği ya da fakirliği üzerindeki belirleyici etkilerini vurgulayan Acemoğlu ve arkadaşları, bu kurumların kapsayıcı veya sınırlayıcı olmasının büyümeyi nasıl şekillendirdiğini ortaya koyar. Kapsayıcı kurumlar, bireylerin ekonomik ve politik hayata aktif bir şekilde katılmasını sağlayan yapılardır. Bu tür kurumlar, ekonomik fırsatların geniş bir kesime yayılmasına olanak tanır ve yenilikçi faaliyetlerin desteklenmesini teşvik eder. Örneğin, demokratik yönetim biçimleri, hukukun üstünlüğü ve mülkiyet haklarının korunması, kapsayıcı kurumların temel unsurlarıdır. Buna karşılık, sınırlayıcı kurumlar, kaynakların ve fırsatların dar bir elit kesim tarafından kontrol edilmesine yol açar ve uzun vadeli ekonomik büyümeyi engeller. Nitekim Acemoğlu'nun Simon Johnson ile birlikte kaleme aldığı "Güç ve İlerleme: Bin Yıllık Teknoloji ve Refah Mücadelemiz (Power and Progress: Our Thousand-Year Struggle Over Technology and Prosperity)" adlı eserde de bu kuramsal yaklaşımın ön planda tutulduğu görülmektedir. Teknolojinin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini tartışan yazarlar, ekonomik ve siyasi açıdan herkese açık kurumların eksikliğinin, teknolojik ilerlemelerin toplum geneline fayda sağlamasını engellediğini vurgular.

3.3. Disiplinlerarası Perspektif

Acemoğlu ve arkadaşlarının üçüncü temel yaklaşımı, ekonomi bilimiyle ilişkili sorunları diğer disiplinlerle birleştiren bir perspektif sunmasıdır. Siyaset bilimi, sosyoloji, tarih ve psikoloji gibi farklı alanlardan aldığı ilhamla, ekonomik sorunları daha geniş bir çerçevede analiz eder. Bu yaklaşım, özellikle karmaşık toplumsal sorunların anlaşılmasında kritik bir rol oynar. Örneğin, teknolojik yeniliklerin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini ele alırken, teknolojinin sadece ekonomik bir araç olmadığını, aynı zamanda politik ve sosyal dinamikleri şekillendiren bir unsur olduğunu belirtir. Acemoğlu ve arkadaşları bu nedenle, teknolojik ilerlemenin yalnızca ekonomik bir büyüme kaynağı olarak görülmemesi gerektiğini savunur.

4. "Güç ve İlerleme" Adlı Eserde Münhasıran Ele Alınan Temalar Üzerine

Daron Acemoğlu ve Simon Johnson'ın birlikte kaleme aldıkları "Güç ve İlerleme" adlı eser, teknolojinin toplumsal ve ekonomik hayata etkilerini derinlemesine ele alan kapsamlı bir çalışmadır. Söz konusu kitapta bilhassa teknolojinin yalnızca bir ekonomik büyüme aracı olmadığı, aynı zamanda toplumsal yapıların şekillenmesinde ve güç dinamiklerinin belirlenmesinde merkezi bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Bu bağlamda eserde, geçmişten günümüze teknolojik gelişmelerin ekonomik ve sosyal refah üzerindeki etkileri sorgulanmakta ve bu etkilerin kapsayıcı politikalar ve kurumlar olmadan nasıl yanlış yönlendirilebileceği gözler önüne serilmektedir. Bu yönüyle eser temelde üç perspektifle incelenebilir. Bunlar; tarihsel süreç içerisinde teknolojinin gelişimi, modern teknolojilerin gelir eşitsizliği üzerindeki etkileri ve kapsayıcı politikaların ve kurumların gerekliliğidir.

4.1. Tarihsel Süreçte Teknoloji

Acemoğlu ve Johnson, müşterek çalışmalarında teknolojinin tarih boyunca izlediği yolu inceleyerek, bu gelişmelerin gelir dağılımı, çalışma koşulları ve toplumsal yapılar üzerindeki etkilerini ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktadırlar. Orta Çağ'daki tarım devriminden başlayarak, Sanayi Devrimi'ne ve günümüz dijital çağının başlangıcına kadar olan süreçte, teknolojinin ekonomik ve toplumsal sonuçları derinlemesine ele alınmaktadır. Eserde, Orta Çağ'daki tarımsal yeniliklerin, feodal yapıları güçlendirerek toprak sahibi elitlerin etkisini artırdığı, buna karşın köylülerin durumunu iyileştirmektense daha da bağımlı hale getirdiği vurgulanmaktadır. Keza, Sanayi Devrimi döneminde makinelerin üretimi hızlandırarak ekonomik büyümeyi tetiklediği gerçeğiyle birlikte, işçi sınıfının çalışma koşullarının giderek daha ağırlaştığına dikkat çekilmektedir. Bu dönemde teknolojik yeniliklerin, iş gücüne olan ihtiyacı azalttığı, işsizliği artırdığı ve gelir eşitsizliğini derinleştirdiği vurgulanmaktadır. Acemoğlu ve Johnson, bu tarihsel süreci değerlendirirken çalışmalarında şu tespiti yapmaktadırlar (Acemoğlu & Johnson, 2023: 45): "Teknoloji, her zaman toplumsal refahı artırıcı bir güç olmamıştır; çoğu zaman, elitlerin gücünü daha da pekiştirmiştir."

Sanayi Devrimi örneğinde olduğu gibi, teknolojik yenilikler çoğunlukla sermaye sahiplerinin lehine sonuçlanmış ve bu durum, toplumun alt kesimlerinin refahını artırmak yerine mevcut eşitsizlikleri derinleştirmiştir. Kitapta ayrıca, teknolojinin belirli dönemlerde yalnızca üretimi artırmakla kalmayıp, aynı zamanda işçi sınıfının haklarını ve gelirlerini baskı altında tutmayı hedefleyen bir araç olarak da kullanıldığı ifade edilmektedir.

4.2. Modern Teknolojilerin Gelir Eşitsizliği Üzerindeki Etkileri

Eserin bir diğer önemli teması, modern teknolojilerin, özellikle yapay zekâ, otomasyon ve büyük veri gibi yeniliklerin ekonomik ve sosyal refah üzerindeki etkileridir. Acemoğlu ve Johnson, bu tür teknolojilerin doğru politikalar ve yönlendirmelerle desteklenmediği takdirde, gelir eşitsizliğini artırma potansiyeline sahip olduğuna dikkat çekmektedirler (Acemoğlu & Johnson, 2023: 123): "Yapay zekâ ve benzeri yenilikler, şu anda şirketlerin kârını artırmaya hizmet ediyor; fakat bu yenilikler, şayet demokratik olarak yönlendirilmezse, toplumsal refah yerine eşitsizlikleri derinleştirebilir. "

Bu bağlamda, yapay zekâ gibi modern teknolojilerin toplumsal etkileri üzerine yapılan analizler, teknolojinin çoğunlukla büyük şirketlerin ve sermaye sahiplerinin çıkarlarını öncelediğini ortaya koymaktadır. Örneğin, otomasyon süreçleri, insan gücüne olan ihtiyacı azaltırken, aynı zamanda büyük şirketlerin kârlılığını artırmaktadır. Buna mukabil bu süreçte, istihdam alanlarının daralması ve iş gücü piyasasında meydana gelen dengesizlikler, düşük gelirli bireylerin ve grupların yaşam standartlarını daha da kötüleştirmektedir. Kitapta ayrıca, dijital ekonominin büyümesiyle birlikte veri toplama ve bu verilerin kontrolü üzerindeki hâkimiyetin, belirli şirketler ve elit gruplar tarafından nasıl bir güç aracına dönüştüğü tartışılmaktadır. Bu durum, toplumsal eşitsizliklerin daha da derinleşmesine yol açabilir. Acemoğlu ve Johnson, teknolojinin bu şekilde yanlış yönlendirilmesinin, toplumların ekonomik ve siyasi istikrarını ciddi şekilde tehdit edebileceği uyarısında bulunmaktadır.

4.3. Kapsayıcı Politikaların ve Kurumların Gerekliliği

Kitapta vurgulanan en önemli noktalardan biri, teknolojinin toplumsal fayda sağlayabilmesi için kapsayıcı kurumların ve politikaların varlığının şart olduğudur. Teknolojinin yalnızca bir araç olduğu, bu aracın toplumsal refaha mı yoksa yalnızca belirli bir kesimin çıkarlarına mı hizmet edeceğinin politik tercihlerle belirlendiği ifade edilmektedir (Acemoğlu & Johnson, 2023: 200): "Eğer teknoloji, toplumun çıkarını gözetten bir çerçeve ile desteklenirse hem ekonomik hem de toplumsal ilerleme sağlanabilir."

Acemoğlu ve Johnson çalışmalarında ayrıca kapsayıcı politikaların sadece ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda toplumsal dengeyi de koruyabileceğini vurgulamaktadırlar. Örneğin, dijital teknolojilerin getirdiği zorluklar karşısında eğitim sistemlerinin dönüştürülmesi, çalışanların yeni beceriler edinmesini sağlamak ve gelir eşitsizliğini azaltmak için önemli bir çözüm olarak sunulmaktadır. Kitapta, demokratik kurumların gücünün artırılmasının, teknolojinin toplumsal fayda sağlaması açısından kritik öneme sahip olduğu belirtilmektedir. Demokratik ve eşitlikçi kurumların güçlü olduğu toplumlarda, teknolojinin yalnızca elitlerin çıkarlarını gözetten bir araç olmaktan çıkıp, daha geniş kesimlerin refahını artıracak bir faktör haline gelebileceği savunulmaktadır. Acemoğlu ve Johnson, bu bağlamda özellikle yapay zekâ gibi modern teknolojilerin demokratik kontrol altında yönlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Özellikle, Acemoğlu ve

Johnson'ın müşterek çalışmalarında, teknolojik yeniliklerin toplumların geneline fayda sağlaması için kapsayıcı politikalar ve demokratik kurumlarla uyum içinde yönetilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu meyanda, eser, teknolojinin refah artırıcı bir araç olabilmesi için doğru politikalarla yönlendirilmesi gerektiğine dikkat çeken bir çağrı niteliği taşımaktadır. Bu bahiste, "Güç ve İlerleme" adlı eser, teknolojinin tarihsel ve güncel etkilerini anlamak isteyen okuyucular için zengin bir içerik sunmaktadır. Kitap, teknolojik yeniliklerin toplumsal fayda sağlayacak şekilde yönlendirilmesi gerektiği konusunda güçlü bir vurgu yapmaktadır. Ancak, bu önemli mesajın yanı sıra, çalışmada somut politika önerilerinin sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir. Buna paralel olarak, çalışmada gerçekleştirilen tarihsel analizler, teknolojinin toplumsal etkilerini açıklamaya çalışırken geniş genellemelere yer vermekte ve bu durum, yer yer indirgemeci bir yaklaşım sergilemesine neden olmaktadır. Buna rağmen, eser, teknolojinin toplum üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini anlamaya yönelik disiplinler arası bir çerçeve sunarak konuyu ele alması bakımından değerli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Daron Acemoğlu'nun, çoğunlukla Simon Johnson ve James Robinson ile birlikte kaleme aldığı bilimsel ve akademik çalışmaları; ekonomi, siyaset bilimi, tarih ve sosyolojiyi bütüncül bir yaklaşımla harmanlayarak, disiplinler arası derinlik ve kapsamlı bir analiz çerçevesi sunmaktadır. Bu itibarla, söz konusu çalışmalar geniş bir entelektüel çevrede ilgi görmekte ve kültürel, siyasi ve ekonomik meselelerin daha derinlemesine anlaşılmasına önemli katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda, Daron Acemoğlu, Simon Johnson ve James Robinson tarafından gerçekleştirilen araştırmaların bu kadar ilgi görmesinin ve yazarlarını Nobel ödülü ile buluşturmasının önemli bir nedeni, akademisyenlerin çalışmalarında ekonominin yalnızca teknik bir alan olmadığını, ekonomik sorunların kök nedenlerini anlayabilmek için tarihsel ve eklektik bir bakış açısına ihtiyaç duyulduğunun altını çizmeleridir. Nitekim, Daron Acemoğlu, Simon Johnson ve James Robinson, gerçekleştirdikleri araştırmalarda sıklıkla, herkese açık ve demokratik kurumlara sahip ekonomilerin maruz kaldıkları sınamalara karşı daha dirençli olduklarını ve ekonomik büyüme ile refah paylaşımını daha geniş bir kesime yayabilme potansiyeline sahip olduklarının altını çizmektedirler. Bu doğrultuda, kendilerinin çalışmalarında bilhassa, hukukun üstünlüğü ve demokratik kurumların işleyişi bakımından şeffaf, hesap verebilir ve öngörülebilir devlet idarelerinin ekonomiye olan olumlu ve tersinin ise olumsuz etkileri bilimsel verilere dayanarak incelenmektedir.

Bu çerçevede, "Güç ve İlerleme: Bin Yıllık Teknoloji ve Refah Mücadelemiz" adlı eserde, münhasıran teknolojinin ekonomik ve sosyal refah üzerindeki etkileri tarihsel bir bakış açısıyla ele alınmış ve teknolojik gelişmelerin yalnızca ekonomik büyümeyi değil, aynı zamanda toplumsal eşitsizlikleri ve güç dinamiklerinin formunu da şekillendirdiği vurgulanmaktadır. Bu bakımdan eserde, teknolojik ilerlemelerin doğru politikalarla

yönlendirilmediği takdirde, toplumlarda derinleşen eşitsizliklere yol açabileceğine bilhassa dikkat çekilmektedir. Bu yönüyle kitap, teknolojinin yalnızca işletme ve girişimlerin kârlarını artırmaya hizmet etmekle kalmayıp, aynı zamanda toplumların sosyolojik yapılarını büyük ölçüde değiştirebilecek kadar güçlü bir etkiye sahip olduğuna işaret etmekte; söz konusu minvalde toplumun tüm kesimlerini kapsayan demokratik kurumlar ve şeffaf denetim mekanizmalarının gerekliliği ve önemi vurgulanmaktadır. Son tahlilde eser, teknolojik ilerlemenin yönünü belirleyen politik, ekonomik ve toplumsal dinamikleri tarihsel bir süreklilik içinde analiz eden önemli bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

KAYNAKÇA

- Acemoğlu, D., & Johnson, S. (2023). *Power and progress: Our thousand-year struggle over technology and prosperity*. PublicAffairs.
- Acemoğlu, D., & Robinson, J. A. (2012). *Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty*. Crown Business.
- Acemoğlu, D., & Robinson, J. A. (2019). *The narrow corridor: States, societies, and the fate of liberty*. Penguin Random House.
- Amerika'nın Sesi Türkçe. (2010, 20 Aralık). 100 büyük düşünür arasındaki iktisatçı ekonomiyi nasıl görüyor? *Amerika'nın Sesi Türkçe*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://www.voaturkce.com/a/article-100-buyuk-duunur-arasndaki-ktisatc-ekonomiyi-nasl-goruyor-112020394/890531.html>
- Cadena SER. (2024, 14 Ekim). Nobel Prize in Economics for Daron Acemoglu, Simon Johnson, and James A. Robinson for their studies on institutions and how they affect prosperity. *Cadena SER*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://cadenaser.com/>
- Cato Institute. (2023). Book review: *Power and progress: Our thousand-year struggle over technology and prosperity*. *Cato Institute*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://www.cato.org/commentary/book-review-power-progress-our-thousand-year-struggle-over-technology-prosperity>
- El País. (2024, 14 Ekim). The transformative power of institutions. *El País*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://elpais.com/economia/2024-10-14/el-poder-transformador-de-las-instituciones.html>
- Erdim, E. (2024). Kitap incelemesi: İktidar ve teknoloji – Bin yıllık mücadele, Daron Acemoğlu, Simon Johnson. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi (İSMUS)*, 9(1), 73–80.

- Financial Times. (2024, 14 Ekim). Trio of economists wins Nobel Prize for work on wealth of nations. *Financial Times*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://www.ft.com/content/128ef2f6-1343-4e56-be51-8306a44c22c8>
- Kirkus Reviews. (2023, 16 Mayıs). *Power and progress: Our thousand-year struggle over technology and prosperity* [Book review]. *Kirkus Reviews*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://www.kirkusreviews.com/book-reviews/daron-acemoglu/power-and-progress-technology/>
- Oksijen. (2024, 1 Aralık). Prospect okuyucuları seçti: 2024'ün en iyi düşünürü Daron Acemoğlu. *Oksijen Gazetesi*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://gazeteoksijen.com/dunya/prospect-okuyuculari-secti-2024un-en-iyi-dusunuru-daron-acemoglu-201051>
- Society of Petroleum Engineers. (2023). Review of *Power and progress: Our thousand-year struggle over technology and prosperity*. *Society of Petroleum Engineers*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://www.spe.org/en/books/book-review-power-and-progress/>
- The Irish Times. (2023, 16 Mayıs). Book review: *Power and progress* by Daron Acemoglu and Simon Johnson. *The Irish Times*. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://www.irishtimes.com/culture/books/power-and-progress-book-review-1.4869231>
- The Royal Swedish Academy of Sciences. (2024, 16 Ocak). *The prize in economic sciences 2024: Popular science background*. Nobel Prize. Erişim tarihi: 17 Ocak 2025, <https://www.nobelprize.org/uploads/2024/10/popular-economicsciencesprize2024.pdf>